

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

Zakład Ekonomiki Gospodarstw Rolnych

**CZYNNIKI WARUNKUJĄCE WZROST
KONKURENCYJNOŚCI POLSKICH
GOSPODARSTW ROLNYCH**

Prof. Wojciech Józwiak
Mgr inż. Adam Kagan

Józefów, 26 listopada 2014 r.

Wstęp

Prezentacja została przygotowana na podstawie artykułu o takim samym tytule, którego autorami są

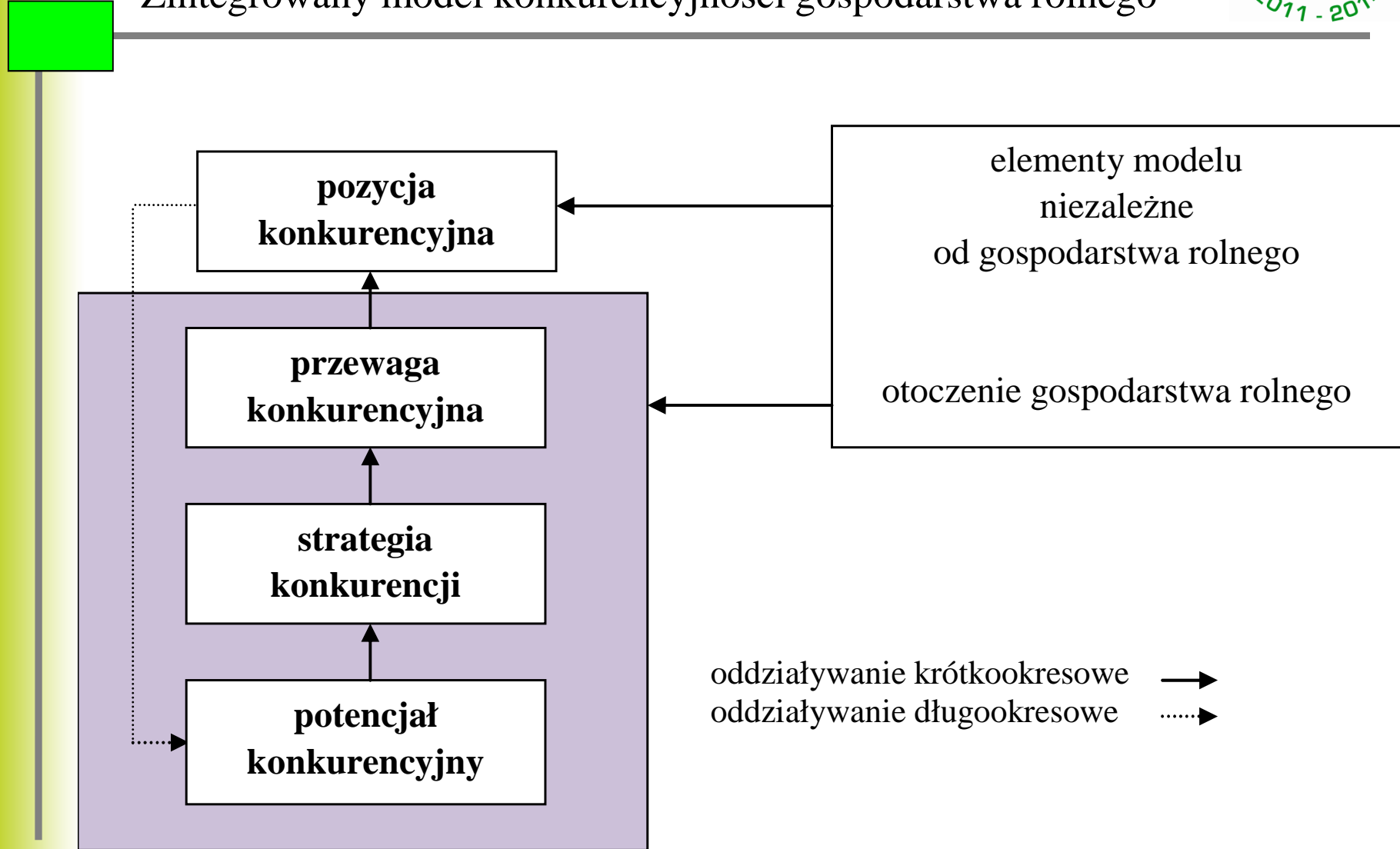
- Prof. Wojciech Józwiak
- Mgr inż. Adam Kagan
- Dr Grażyna Niewęłowska
- Mgr Jolanta Sobierajska
- Mgr inż. Marek Zieliński

Ponadto wykorzystano badania prowadzone przez prof. Wojciecha Ziętareę oraz mgr Marcina Adamskiego

Schemat 1

Zintegrowany model konkurencyjności gospodarstwa rolnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: O. Flak, G. Głód, *Konkurencyjni przetrwają*, Difin 2012.

Głównych aspekty finansowe funkcjonowania gospodarstw rolnych i płaszczyzny ich pomiaru

Główne aspekty	Czynnik czasu:	
	w krótkim okresie	w dalszej perspektywie
Bezpieczeństwo finansowe	<p>Analiza płynności finansowej Pozwala stwierdzić, jaka jest zdolność do regulowania najpilniejszych zobowiązań finansowych</p>	<p>Analiza wypłacalności długoterminowej Daje możliwość oceny, jaka jest zdolność podmiotu do regulowania zobowiązań w długim okresie czasu</p>
Korzyści dla właścicieli	<p>Analiza rentowności i dochodowości Daje możliwość oceny, jakie są korzyści finansowe z prowadzenia działalności rolniczej oraz z posiadanych czynników produkcji</p>	<p>Analiza inwestycji Pozwala stwierdzić, czy zostanie zachowany/poszerzony, czy też ograniczony potencjał produkcyjny gospodarstwa rolnego w przyszłości</p>

Źródło: A. Kagan *Stan i perspektywy wielkotowarowych przedsiębiorstw rolnych w Polsce*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2013.

Schemat 3

Schemat segmentacji gospodarstw rolnych w zależności od ich
zdolności konkurencyjnej

Kryteria segmentacji		Reprodukcja majątku	
		ujemna	dodatnia
Rentowność działalności	zysk finansowy netto (dodatni wynik finansowy)	Z potencjalnymi możliwościami uzyskania zdolności konkurencyjnej	Gospodarstwa ze zdolnością konkurencyjną
	strata finansowa netto (ujemny wynik finansowy)	Brak zdolności konkurencyjnej	Z potencjalnymi możliwościami uzyskania zdolności konkurencyjnej

Źródło: opracował W. Józwiak.

Tabela 1

Struktura gospodarstw rolnych będących
w posiadaniu osób fizycznych w zależności od ich zdolności
konkurencyjnej w latach 2005-2007 i 2010-2012

Kryteria segmentacji	Lata			
	2005-2007		2010-2012	
	liczba (tys.)	udział (%) ^a	liczba (tys.)	udział (%) ^b
Gospodarstwa ze zdolnością konkurencyjną	90,7	5,2	90,3	7,1
Z potencjalnymi możliwościami uzyskania zdolności konkuren. w tym :	83,8	4,8	119,1	8,0
z zyskiem finansowym i ujemną reprodukcją majątku	68,5	4,0	110,1	7,4
ze stratą finansową i dodatnią reprodukcją majątku	15,3	0,8	9,0	0,6
Gospodarstwa bez zdolności konkurencyjnej	1567,1	90,0	1270,8	84,9

^a Udział w krajowej populacji gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych według danych z 2007 roku

^b Udział w krajowej populacji gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych według danych z 2010 roku

Źródło: obliczenia J. Sobierajewska i W. Józwiak sporządzone na podstawie wyników monitoringu Polskiego FADN i danych liczbowych publikowanych przez GUS.

Tabela 2

Struktura posiadania użytków rolnych przez poszczególne grupy gospodarstw osób fizycznych w 2010 roku

Grupy gospodarstw	Powierzchnia (tys. ha)	Udział (%) ^a	Średnia powierzchnia gospodarstwa (ha)
Gospodarstwa ze zdolnością konkurencyjną	3187	24,1	35,3
Z potencjalnymi możliwościami uzyskania zdolności konkuren. w tym	3757	28,5	31,5
z zyskiem finansowym i ujemną reprodukcją majątku	3589	27,2	32,6
Ze stratą finansową i dodatnią reprodukcją majątku	168	1,3	18,7
Gospodarstwa bez zdolności konkurencyjnej	6250	47,4	4,9

^a Udział w krajowej powierzchni użytków rolnych będących w posiadaniu osób fizycznych

Źródło: obliczenia J. Sobierajewska i W. Józwiak sporządzone na podstawie wyników monitoringu Polskiego FADN i danych liczbowych publikowanych przez GUS.

Tabela 3

Struktura gospodarstw osób prawnych w zależności od ich zdolności konkurencyjnej w latach 2007-2009 i 2010-2012

Kryteria segmentacji	Lata					
	2007-2009			2010-2012		
	liczba	udział (%) ^a	powierzchnia (tys. ha)	liczba	udział (%) ^a	powierzchnia (tys. ha)
Gospodarstwa ze zdolnością konkurencyjną	1939	47,7	878,7	1845	51,0	684,5
Z potencjalnymi możliwościami uzyskania zdolności konkuren. w tym :	1862	45,8	844,0	1606	44,4	596,1
z zyskiem finansowym i ujemną reprodukcją majątku	1475	36,3	668,8	1488	41,1	552,2
ze stratą finansową i dodatnią reprodukcją majątku	387	9,5	175,2	118	3,3	43,9
Gospodarstwa bez zdolności konkurencyjnej	264	6,5	119,8	169	4,7	62,7

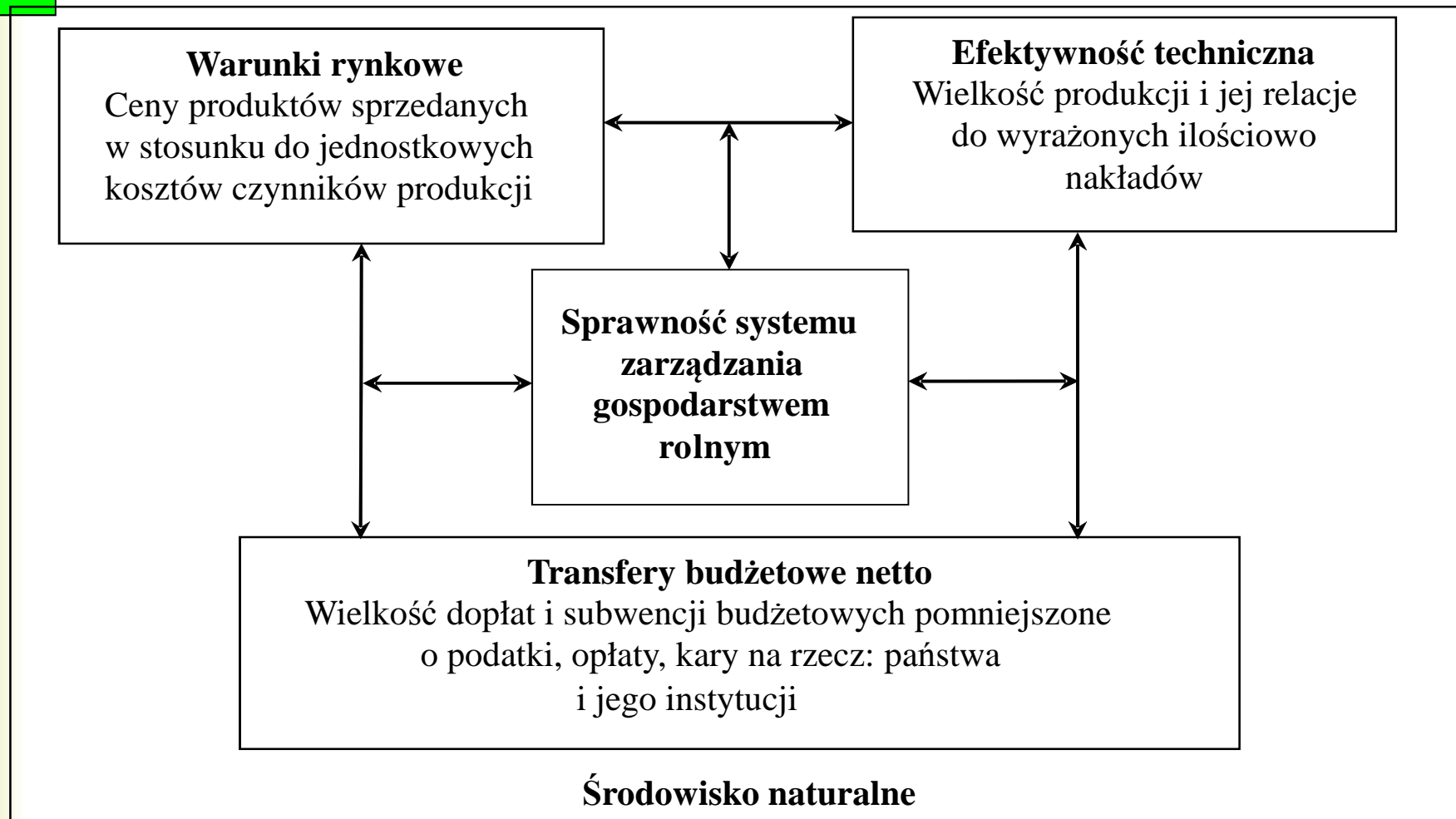
^a Udział w krajowej populacji gospodarstw osób prawnych z 2007 roku

^b Udział w krajowej populacji gospodarstw osób prawnych z 2012 roku

Źródło: obliczenia A. Kagan sporządzone na podstawie wyników monitoringu wielkotowarowych gospodarstw rolnych i danych liczbowych publikowanych przez GUS.

Schemat 4

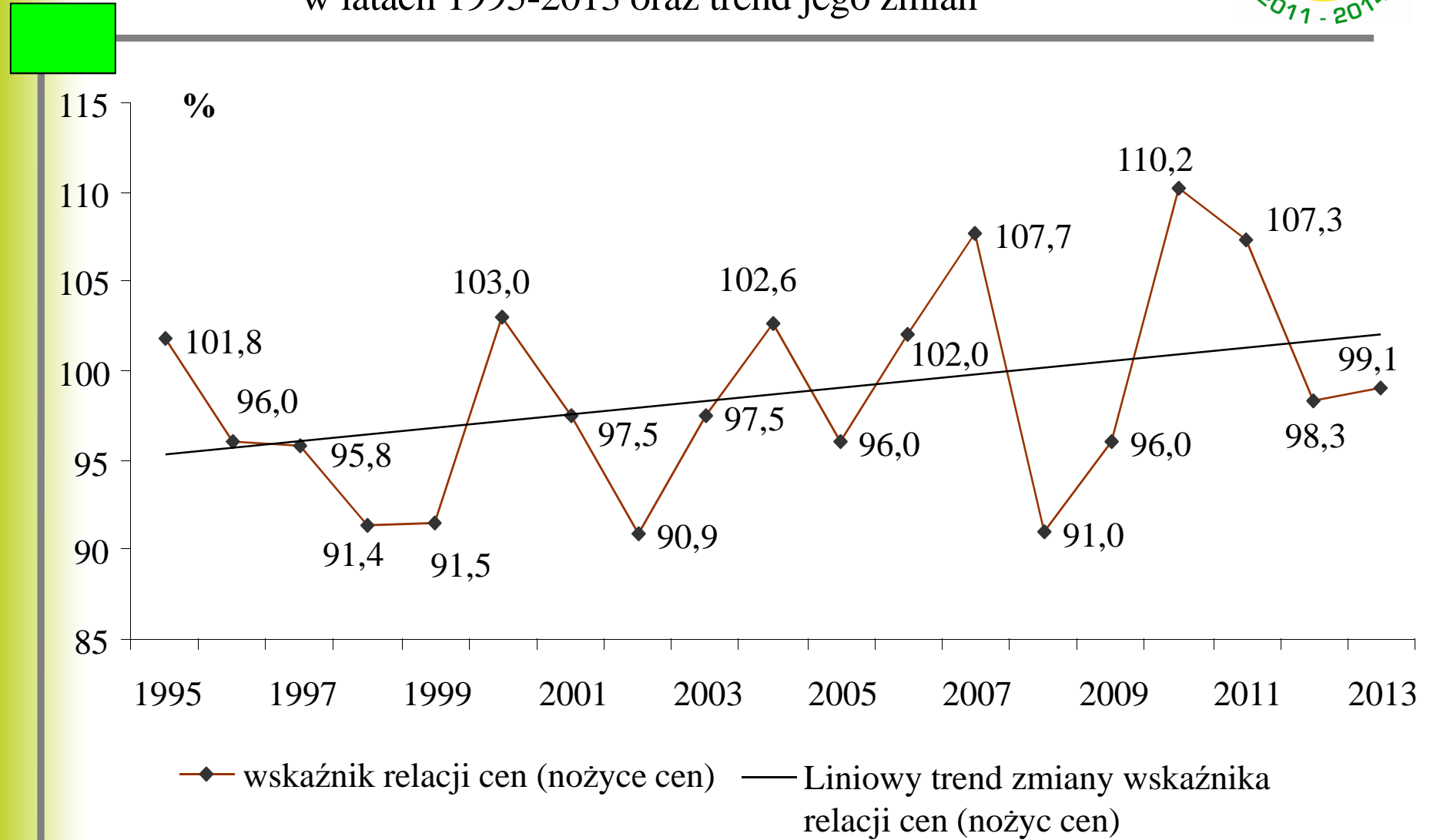
Uproszczony schemat czynników determinujących kondycję finansową (konkurencyjność) gospodarstwa rolnego

Źródło: red. J. Kulawik, *Dopłaty bezpośrednie i dotacje budżetowe a finanse oraz funkcjonowanie gospodarstw i przedsiębiorstw rolniczych, Raport „Program Wieloletni 2011-2014”, nr 46, IERiGŻ-PIB.*

Wykres 1

Kształtowanie się wskaźnika relacji cen (nożyce cen)
w latach 1995-2013 oraz trend jego zmian

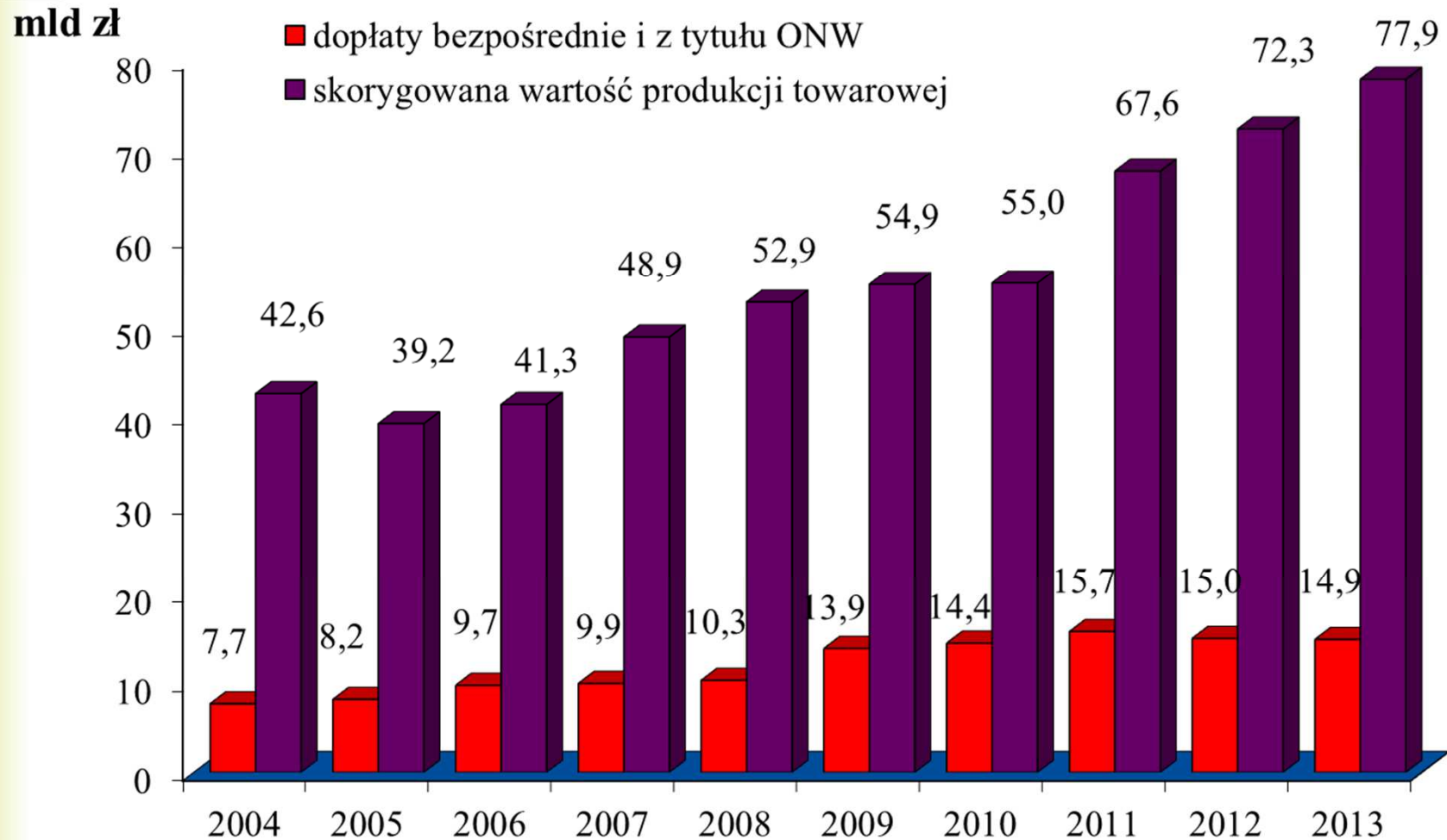

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Wykres 2

Wartość produkcji towarowej^a rolnictwa polskiego oraz bezpośredniego wsparcia budżetowego i tytułem ONW w latach 2004-2013

^a towarowa produkcja została skorygowana o dopłaty i subwencje bezpośrednio powiązane z danym rodzajem działalności

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, sprawozdań ARiMR oraz ARR

Zmiana wartości dodanej brutto i efektywność kosztów zużycia pośredniego w rolnictwie polskim w latach 2004-2013 (rachunek w cenach stałych)

Tabela 4

Wyszczególnienie	Średnie roczne wielkości w latach:		Wielkości z lat 1998-2002=100
	1998-2002	2006-2010	
Przychody w cenach bazowych ^a (mln PLN)	52852	59751	113,0
Koszty zużycia pośredniego (mln PLN) ^b	34685	35482	102,3
Wartość dodana brutto ^c (mln PLN)	18167	24269	133,6
Kwota przychodów w PLN na 100 PLN kwoty zużycia pośredniego	152,4	168,4	110,5

^a Wartość produkcji i dopłaty do produktów określonego rodzaju.

^b Koszty środków produkcji i usług produkcyjnych (bez kosztów podatków i obcych czynników produkcji).

^c Różnica przychodów i kosztów zużycia pośredniego

Źródło: W. Józwiak, Polskie rolnictwo i gospodarstwa rolne w pierwszej i drugiej dekadzie XXI wieku, IERiGŻ-PIB, Program Wieloletni 2011-2014, nr 53, Warszawa 2012.

Wybrane przesłanki mogące wpłynąć na zmianę liczby gospodarstw ze zdolnością konkurencyjną w latach 2014-2020

Sprzyjające wzrostowi:

- Kontynuacja trendu specjalizacji produkcji, wzrostu skali produkcji oraz wprowadzania rozwiązań proefektywnościowych;
- Zbliżony poziom wsparcia budżetowego gospodarstw rolnych do tego z lat poprzednich;
- Wzrost popytu na żywność wytwarzaną w warunkach sprzyjających środowisku naturalnemu i postrzeganej jako „zdrowa” – głównie ekologicznej.

Sprzyjające spadkowi

- Zagrożeniem może być recesja lub słaba dynamika rozwoju gospodarczego krajów europejskich i gospodarki światowej;
- Przedłużające się embargo na produkty rolnicze, które zostało wprowadzone przez Rosję i prowadzenie działań protekcyjnych przez kraje importujące polską żywność;
- Wprowadzenie odkładanej od lat reformy ubezpieczenia społecznego dla ludności rolniczej, oraz systemu podatkowego dla gospodarstw rolnych;
- Ewentualny zakaz importu pasz wytworzonych z tzw. roślin GMO, dla części gospodarstw zniesienie kwot mlecznych i limitu uprawy buraka cukrowego.

Wybrane przesłanki które mogą wpłynąć na zmianę liczby gospodarstw ze zdolnością konkurencyjną po 2020 roku

- Zmiany klimatyczne;
- Normy prawne regulujące emisji gazów cieplarnianych w ramach Unii Europejskiej;
- Zmiany demograficzne - zjawisko starzeniem się społeczeństwa;
- Zmiany cen czynników produkcji;
- Postępujące zjawisko urbanizacji;
- Proces koncentracji ziemi rolnej;
- Dostępność do żywności.

Dziękujemy za uwagę